

Handläggare
Erika Sahlén
Telefon: 08-50800938

Till
Förskolenämnden
2024-09-24

Förstärkt förskola

Redovisning av budgetuppdrag från kommunfullmäktige

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som redovisning av budgetuppdraget att utreda inrättandet av förstärkt skolförberedande förskoleverksamhet.
2. Förskolenämnden ger förskoleförvaltningen i uppdrag att förbereda pilotprojektet förstärkt förskola i enlighet med tjänsteutlåtandet.

Sammanfattning

Förskolenämnden har, i kommunfullmäktiges budget för år 2024, fått i uppdrag att i samverkan med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda inrättandet av förstärkt skolförberedande förskoleverksamhet. Utifrån uppdraget har utredningen utgått från följande områden:

- Förskolans skolförberedande uppdrag
- Förskolans kompensatoriska roll
- Språk- och kunskapsutveckling
- Övergångar mellan förskola och skola

Inom ramen för dessa punkter har även medarbetares kompetens beaktas.

Utredningen föreslår följande:

- Att arbetet med att utveckla och implementera stadens riktlinjer för övergång mellan förskola och skola fortsätter.
- Att den evidensbaserad metoden Högläsning med mer dialog prövas i ett pilotprojekt som en del i att förstärka förskolans undervisning, med fokus på språk- och kunskapsutveckling, under förskolans sista år.

Förskoleförvaltningen
Avdelningen för stadsövergripande utveckling

Kaplansbacken 10
Box 12278
102 27 Stockholm
Växel
Fax

<https://start.stockholm/>

Kostnader för pilotprojektet beräknas till 7,5 miljoner kronor, fördelat åren ht 2024 - ht 2026.

Förvaltningen föreslår att förskolenämnden godkänner förvaltningens redovisning av budgetuppdraget att utreda inrättandet av förstärkt skolförberedande förskoleverksamhet.

Bakgrund

Förskolenämnden har fått i uppdrag i kommunfullmäktiges budget för år 2024 att utreda inrättandet av förstärkt skolförberedande förskoleverksamhet riktat till barn i ytterstaden under barnets sista förskoleår, i syfte att stärka det kompensatoriska uppdraget med fokus på språk och kunskapsutveckling.

- Utredningen syftar till att hitta vägar till att stärka förskolans kompensatoriska uppdrag med fokus på språk och kunskapsutveckling för goda möjligheter till skolframgång.
- Utredningen ska utmyнна i ett förslag på modell för hur en sådan pilotverksamhet kan se ut, där samverkan mellan förskola och skola ska ingå.
- Nämnderna (förskolenämnden, stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden) ska därefter förbereda för att pröva modellen i ett område med socioekonomiska utmaningar kommande budgetår, och säkra ett samarbete med ett lärosäte för att genomföra följeforskning av modellen.

Utifrån uppdraget har utredningen utgått från följande områden:

- Förskolans skolförberedande uppdrag
- Förskolans kompensatoriska roll
- Språk- och kunskapsutveckling
- Övergångar mellan förskola och skola

Inom ramen för dessa punkter har även medarbetares kompetens beaktats.

För att ytterligare stärka förskolans kompensatoriska uppdrag, i syfte att stärka alla barns möjligheter är tidiga insatser kopplat till det sociala perspektivet av vikt. Arbete säkerställs genom budgetuppdragen *Strategi för barnhälsa* och *Stödmaterial socialtjänst - förskola*. Nya arbetssätt och funktioner i förskola, som komplement till förskollärare och barnskötare, bedöms kunna förstärka arbetet med tidiga insatser. Förslag på hur arbetet skulle kunna utformas planeras redovisas för nämnden under hösten.

Ärendet

För att förstärka utbildning och undervisning under förskolans sista år kan flera olika insatser behöva prövas. I det givna uppdraget är fokus på barns språk- och kunskapsutveckling samt övergången mellan förskola och skola.

Utredningen har genomförts genom inläsning av ett urval av forsknings- och kunskapsöversikter, tidigare rapporter och facklitteratur av relevans för uppdraget. Samverkan i uppdraget har skett genom workshop med verksamhetskontrollers och strateger i stadsdelsförvaltningar, referensgrupp samt samverkan med utbildningsförvaltningen. En enkät om det sista förskoleåret och samverkan mellan förskola och skola har skickats till samtliga rektorer för kommunal förskola i Stockholms stad.

Det sista året organiseras på olika sätt i stadens förskolor. Till stor del beror detta på att antalet femåringar varierar över tid. En modell för förstärkt förskola behöver därför ha ett innehåll som kan prövas i såväl förskolor med många som med få femåringar i grupperna.

Kvaliteten i förskolan är en kombination av flera olika delar såsom personalens utbildning och kompetens, hur förskolan organiseras samt hur barn och vårdnadshavare bemöts och görs delaktiga i förskolans utbildning och undervisning. För att höja kvaliteten i undervisningen är personalens möjligheter till kontinuerlig kompetensutveckling avgörande. Det behövs insatser som bygger vidare på den kunskap som förskollärare har. Insatserna behöver också kunna överbrygga det kunskapsglapp som kan finnas i personalgrupper där det finns medarbetare med låg pedagogisk kompetens.

Eftersom läsning i många sammanhang lyfts som avgörande för barns och elevers språkutveckling är det oroande att det finns stora skillnader i elevers läsengagemang, läsförståelse och läsförmåga. Det finns därför goda incitament för att stärka förskolans arbete med högläsning.

Dialogic reading, högläsning med mer dialog på svenska, är en evidensbaserad metod för högläsning med dialog som har prövats och implementerats i Sundbybergs stads förskolor

Projektet utvärderades och har publicerats i avhandlingen *Exploring language skills and well-being in inclusive preschools. The impact of a dialogic reading intervention*, författad av Rasmus Riad (2024). Avhandlingen innehåller tre studier, som samtliga är baserade på temat språk och välbefinnande.

I avhandlingen framhålls att högläsning är en viktig aktivitet för barns språkutveckling och dialogbaserad högläsning används för att ytterligare stärka barnens språkförmåga, förståelse och berättarförmåga. Metoden innebär att läsaren pausar under högläsningen för att ställa frågor, uppmuntra till reflektioner och stimulera samtal kring bokens innehåll. Genom att observera barnens engagemang och språkutveckling, och få feedback från föräldrar och pedagoger, kan metoden kontinuerligt förbättras.

Under projektet med högläsning med mer dialog fick förskollärare fortbildning genom att delta i workshops samt handledning av specialpedagoger.

Det sammantagna resultatet av de tre studierna är att högläsning med mer dialog kan bidra till att främja barns ordförråd och berättarförmåga. Barnens självrapporterade välbefinnande verkade inte påverkas av språkförmågan, däremot verkar lästillfällena kunna inverka på barnens interaktion med varandra.

Av resultaten framgår också att det är möjligt att införa högläsning med mer dialog i en större skala om förskollärare får stöd i att implementera metoden. I implementeringen av en metod som denna som bygger på evidens kan specialpedagoger ha en central roll. Systematiken i modellen kan också bidra till bättre uppföljning av det språkutvecklande arbetet på förskolan. Det kan leda till många positiva effekter både för det enskilda barnets möjligheter till progression i språkutvecklingen under förskoletiden, och till att förskolans medarbetare bättre kan beskriva det arbete som gjorts i förskolan. Detta kan ha betydelse i samverkan mellan förskola och skola och leda till att barnet får möjlighet att bygga vidare på sina förvärvade kunskaper och förmågor under sin fortsatta skolgång.

Stockholms stads riktlinjer för övergångar mellan förskola och skola är inte implementerade fullt ut i alla stadsdelar. Det finns utmaningar i att samverka i flera av stadsdelsnämndsområdena ska ske mellan många förskolor och skolor då barnen från en och samma förskola kan börja i många olika skolor.

Ett gemensamt pedagogiskt fokus i samverkan mellan förskola och skola kan stärka barns möjligheter till progression i utvecklingen. I Stockholms stad ska språkutveckling vara i fokus i samverkan mellan skolformerna inför övergången mellan förskola och förskoleklass. Att ha ett gemensamt språk och en gemensam förståelse för varandras arbete lyfts som viktigt i samverkan mellan förskola och skola. Uppföljningen och systematiken i det språkutvecklande arbetet behöver utvecklas i stadens förskolor. Att

detta utvecklas är avgörande för att kunna bedöma vilka arbetsätt som är framgångsrika i förskolan. För att motverka Fade out effects behöver grundskolan ta vid och upprätthålla samma nivå i stimulans och stöd som förskolan. Det blir då avgörande att förskolan kan beskriva den undervisning och utbildning som barn fått ta del av och hur den bidragit till barns utveckling och lärande.

Majoriteten av femåringarna i Sverige (86 procent; SKR) är i dag inskrivna i förskolan. I Stockholms kommun är 95 av femåringarna inskrivna i förskolan (Förkola i Stockholm 2023). Även om inskrivningsgraden är lägre för barn med utrikesfödda föräldrar och barn i familjer med låg socioekonomisk status, når de insatser som genomförs inom ramen för förskola, en mycket stor andel av barnen i förskoleåldern.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av förskoleförvaltningen inom avdelningen för stadsövergripande utveckling. Samverkan i uppdraget har skett genom en workshop med representanter från stadsdelarna, en referensgrupp, även den med representanter från stadsdelarna samt möten med utbildningsförvaltningen. En enkät har skickats ut till skolchefer för spridning till samtliga rektorer för kommunal förskola i Stockholms stad.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 16 september och funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 18 september 2024.

Jämställdhetsanalys

Ärendet bedöms vara könsneutralt. Förslaget att i ett pilotprojekt med högläsning med mer dialog förstärka förskolans undervisning under det sista året innebär inte någon påverkan på barn eller medarbetare utifrån könstillhörighet.

Barnrättsanalys

FN:s konvention om barns rättigheter (Barnkonventionen) slår fast varje barns rätt till utbildning. Förslaget att i ett pilotprojekt med högläsning med mer dialog förstärka förskolans undervisning under det sista året bidrar till huvudmännens uppdrag att skapa likvärdiga förutsättningar för alla barn i förskolan och därmed säkra rätten till en utbildning av god kvalitet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utredningen visar att Stockholms stads riktlinjer för övergångar mellan förskola och skola inte är fullt ut implementerade i alla stadsdelar. Det finns utmaningar i att samverkan i flera av

stadsdelsnämndsområdena ska ske mellan många förskolor och skolor då barnen från en och samma förskola kan börja i många olika skolor. Förvaltningen föreslår därför att arbetet med att utveckla och implementera arbetet med övergångar utifrån dessa riktlinjer fortsätter.

Genom att använda en beprövad modell för att förstärka förskolans sista år kan resurser användas på ett effektivt sätt. Det finns en struktur att följa samt uppskattningar av kostnader utifrån det projekt som genomförts inom Sundbybergs stads förskolor. Denna modell kan med fördel prövas i en pilot i Stockholms stad.

Sammanfattningsvis föreslås följande:

- Att arbetet med att implementera stadens riktlinjer för övergången mellan förskola och skola fortsätter.
- Att den evidensbaserade metoden Högläsning med mer dialog prövas i två av stadens stadsdelar som en del i att förstärka förskolans undervisning under förskolans sista år.

Kostnader utifrån ovanstående förslag

Utredningen föreslår att arbetet med att utveckla och implementera stadens riktlinjer för övergången mellan förskola och skola fortsätter. Eftersom arbetet pågår innebär detta inga tillkommande kostnader.

Förslaget om att genomföra ett pilotprojekt med den evidensbaserade metoden Högläsning med mer dialog innebär tillkommande kostnader. Utifrån de förutsättningar som skrivs fram i avhandlingen, *Exploring language skills and well-being in inclusive preschools. The impact of a dialogic reading intervention* samt Stockholms stads projektmodell *Lilla ratten* tillkommer kostnader i form av:

- lönekostnader för projektledare
- kostnader i samband med forskning
- vikarieersättning
- lönekostnader för specialpedagoger

Utredningens bedömning är att dessa kostnader kommer uppgå till 7,5 miljoner kronor fördelat under ht 2024 - ht 2026

Gunilla Davidsson
Förvaltningsdirektör
Förskoleförvaltningen

Katarina Odén-Ryhede
Avdelningschef
Förskoleförvaltningen

Bilagor

1. Rapport Förstärkt sista förskoleår

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, Förvaltningsdirektör	2024-09-13
Katarina Odén-Ryhede, Avdelningschef	2024-09-13